

Josep-Vicent Marqués, entre la sociologia i el columnisme

Anna Mateu

Amb la mort de Josep-Vicent Marqués (1943 - 2008) el passat mes de juny desapareixia un dels referents de la sociologia i la vida intel·lectual valenciana. Involucrat en gran part de les lluites socials i mediamamentals del País Valencià, Marqués va desenvolupar a més de la seua activitat com a sociòleg i professor de la Universitat de València una interessant i fructífera tasca com a columnista que ens permet ara realitzar una retrospectiva del seu pensament i, en conseqüència, d'una societat que Marqués va anar plasmant amb la seua particular, irònica i heterodoxa mirada.

Les relacions de Marqués amb el columnisme comencen pràcticament amb l'inici de la seua vida política i professional, i és difícil separar la seua tasca sociològica de la periodística en el sentit que les columnes del sociòleg valencià no són sinó una extensió de la seua tasca intel·lectual. Així, ecologisme, feminisme, socialisme i nacionalisme es barregen en uns textos que desprenen humor, passió, crítica social i en altres casos fins enuig o desil·lusió.

Els articles i les columnes de Marqués han aparegut en nombrosos mitjans valen-

cians i estatals. Durant la dècada dels vuitanta i principi dels noranta era habitual trobar els seus escrits a la contraportada d'*El País* i als suplementos d'aquest diari o d'*El Mundo*. De fet, d'entre totes les seues col·laboracions, la sèrie de columnes que va realitzar per al suplement *El País Semanal* amb el títol de «Relaciones Personales» pot ser una de les més elaborades i significatives de Marqués. En aquestes pàgines tractarem d'aquesta relació de Marqués amb el columnisme que, lluny de ser ocasional o secundària, va donar lloc a una obra extensa i representativa del pensament de Marqués.

Els articles i les columnes d'opinió són potser un dels gèneres amb més marge de llibertat per als seus autors i, en aquest sentit, es tracta d'un dels gèneres més particulars del periodisme. Les columnes es converteixen en una plataforma en la qual l'autor es transforma en un privilegiat que pot permetre's el luxe de donar transcendència a les seues opinions. És un repte per a l'escriptor servir-se d'aquesta llibertat—generalment d'estil i sovint també temàtica—per a guanyar-se el lector creant un espai de confiança i familiaritat. Els columnistes esdevenen així creadors d'opinió pública que expressen el seu propi punt de vista sobre qüestions referents a l'actualitat i a la societat (Johnson, 1997).

Anna Mateu és llicenciada en Periodisme. Actualment és secretària de redacció de la revista *Mètode*.

Amb un estil molt personal, Marqués ha transmès la seua particular visió de la societat, en especial de la valenciana, en els diferents diaris i revistes on ha col·laborat. Les seues columnes són el reflex de la història política, cultural i social del nostre país. Amb un to àcid i irònic, tret molt característic de la seua obra, Marqués es permet qüestionar els principis socials, polítics i econòmics de la societat patriarcal i capitalista. El columnisme va permetre a Josep-Vicent Marqués arribar a un públic potencialment més ampli, a més de cultivar un gènere que li obria moltes possibilitats creatives.

ELS INICIS DE MARQUÉS COM A COLUMNISTA

Com una gran part dels columnistes, Josep-Vicent Marqués no prové de l'ofici periodístic, però la seua relació amb la premsa començà ja en la seua joventut. Llicenciat en dret però sociòleg en la pràctica, Marqués preferia definir-se com un «intel·lectual orgànic»¹ al servei dels col·lectius socials. Marqués, com Fuster, entén el paper de l'escriptor com el d'un intel·lectual compromès amb la societat i que no es limita a reflexionar, informar o entretenir el lector, sinó que va més enllà i fa dels articles un vehicle per a la denúncia social. De fet, la seua relació amb l'article d'opinió comença amb la redacció d'escrits i pamflets per a partits polítics i sindicats durant el franquisme i més tard en la transició.

És, doncs, en l'última etapa de la dictadura quan comença la relació de Josep-Vicent Marqués amb l'articulisme d'opinió, en un moment polític en què per fi s'estaven assolint les aspiracions democràtiques des-

prés de quasi quaranta anys de dictadura. Marqués forma part d'aquesta generació formada en la consciència antifranquista i democràtica, que al País Valencià va anar també estretament lligada al naixement d'un nacionalisme valencià. Aquesta generació va donar com a conseqüència una sèrie de periodistes i intel·lectuals avui encara presents als nostres diaris. Manuel Vicent, Isabel-Clara Simó, Maruja Torres o el ja desaparegut Manuel Vázquez Montalbán són exemples de la lluita democràtica durant el franquisme (Muñoz d'Imbert, 2003). Com la majoria de l'oposició al franquisme, Marqués va començar a escriure en revistes crítiques, com *Gorg*, *Cuadernos para el Diálogo* i *El Viejo Topo*. Des dels seus començaments als anys setanta, les columnes de Josep-Vicent Marqués han estat íntimament lligades a la defensa de les llibertats personals i socials.

Tal i com explica Adolf Beltran (2002), «El de la transició democràtica era un temps de desfici. La societat valenciana es veia abocada a definir les seues característiques i les seues aspiracions des d'una perplexitat precària.» Una perplexitat que va donar lloc a reinterpretacions de les tesis de Joan Fuster sobre la qüestió nacional valenciana al llarg dels anys setanta i vuitanta. Un dels primers a analitzar la identitat i les ideologies valencianes dins d'allò que s'ha anomenat postfusterisme va ser precisament Marqués, just en un moment on es començava a albirar el final de la dictadura. En 1973 guanya el premi d'assaig Joan Fuster amb el seu *País perplex*, que es va publicar l'any següent. En aquest llibre Marqués va elaborar un retrat de la societat valenciana dels últims anys del franquisme on analitzava les principals ideologies i referències identitàries dels valencians on un dels

L'ESTIL DE MARQUÉS

conceptes claus és el de la *fosca* consciència. Lluny d'autocomplaences o derrotismes, en aquest llibre Marqués ens proposava el repte de dur a terme «una acció creativa i una mobilització política vinculada a la transformació d'aqueixa *fosca* consciència en consciència plena» (Castelló, 2000).

La seua incursió en la premsa diària vindria també el 1974 per mà de *Las Provincias* i de Maria Consuelo Reyna –en la seua etapa més «democràtica» explicaria Marqués– com a conseqüència de les protestes contra el camp de golf del Saler. Aquestes columnes serien no sols l'inici de la relació del sociòleg amb el columnisme als mitjans sinó també una de les primeres reivindicacions ecologistes al País Valencià, una qüestió tradicionalment deixada de banda per la intel·lectualitat valenciana. El mateix Fuster es mostrava escèptic i indiferent davant el paisatge, com assegura en un pròleg d'un llibre sobre excursionisme: «La geologia esplèndida em deixa indiferent, veig el camp com una creació del treball dels hòmens, i m'inquieta les bestioles supervivents dels insecticides, dels «animalicides» en general.»²

La relació de Marqués amb *Las Provincias*, no obstant, va ser breu ja que la publicació de *País perplex* no va caure precisament bé entre alguns responsables del diari. L'experiència a *Las Provincias* va ser el principi de la seua relació amb el columnisme, una relació que només va interrompre els darrers anys a causa de la seua salut.

Marqués va col·laborar en nombrosos mitjans, alguns ja desapareguts com el *Diario de Valencia* de J. J. Pérez Benlloch i la revista *Valencia Semanal*, i d'altres que encara coneixem avui dia com *Levante-EMV*, *El Temps* o els suplementes d'*El Mundo* i *El País*.

Els gèneres d'opinió permeten la incorporació d'elements literaris, humorístics o personals que, en general, són aliens a l'escriptura periodística. En paraules d'Enric Sòria (2001), la columna d'opinió és «una de les grans creacions literàries del que va ser el nostre segle». Efectivament, entre els col·laboradors dels diaris trobem noms tan assenyalats de la literatura internacional com George Orwell, Gabriel García Márquez, Ernest Hemingway o Jorge Luis Borges. A casa nostra, Josep Maria de Sagarra, Eugeni d'Ors, Josep Pla i Joan Fuster han publicat alguns dels seus millors escrits als diaris. En els darrers anys, la voluntat d'estil ha estat una de les característiques del periodisme que ha provocat un acostament entre aquesta disciplina i la literatura, sobretot en els gèneres dotats d'una major llibertat com ara els reportatges i les cròniques, però sobretot en els gèneres d'opinió (Chillón, 1999).

A Josep-Vicent Marqués hem d'agrair-li una tasca important d'anàlisi crítica i reflexió sincera tant a les seues columnes com als seus assaigs. Una anàlisi que, com veurem, no perd vigència amb els anys, ja que moltes de les qüestions que Marqués va tractar en els seus primers articles com ara el model familiar, l'avortament o el maltractament de les dones, són temes d'actualitat avui dia. Podem veure com Marqués es qüestionava ja a finals dels setanta el model mateix de parella convencional, i per extensió el de la família tradicional basada en aquesta parella: «¿Que la pareja no es obligatoria? ¡Anda que no! Como que a usted de pequeño le contaron muchos cuentos en que el final feliz no era una boda.»³

Les seues columnes són de difícil classificació a causa de la diversitat de gèneres i

de temes que hi apareixen, però si hi ha una cosa comuna en els seus escrits és la seua ironia i el seu estil directe i clar. L'escriptura de Marqués és una escriptura clara i directa que enganxa el lector precisament per la seua proximitat, el fa partícip de les seues opinions i l'invita a reaccionar davant allò que passa al món.

El recurs a l'humor és molt habitual en els gèneres d'opinió. Els columnistes el fan servir per donar frescor als seus articles i llevar-los tensió mitjançant un tractament lúdic del tema, al temps que es dóna un valor afegit al text pel fet de jugar amb sobreentesos, jocs de paraules i d'idees, ús de la ironia i el sarcasme, etc. L'humor apel·la al sentit de la intel·ligència del lector, a qui l'autor fa partícip del seu joc, fet que ajuda d'altra banda a crear una atmosfera d'intimitat entre emissor i receptor. En aquest exemple extret d'*El País Semanal* Marqués ens parla de l'amor propi a través de diferents situacions, que per la seua quotidianitat se'ns fan còmiques en tant que tothom les ha viscudes alguna vegada:

La mayor parte de los amores propios son modestos y están al alcance de todo el mundo. Por ejemplo, el amor propio que lleva a despellejarse la yema del pulgar tratando de hacer surgir la última llama de un encendedor sin combustible.⁴

En el paràgraf següent, i apel·lant directament al receptor, Marqués dóna un gir inesperat a la situació anterior que segurament arranca un somriure a més d'un lector:

¿Se dan cuenta de lo fácil que resulta cambiar en el párrafo anterior pulgar por alma y encendedor por matrimonio?⁵

En aquest sentit, la ironia és present també en gran part dels articles del sociòleg, a través de la qual realitza un retrat de les situacions que observa per posar en evidència qüestions com les que descriu en aquest article publicat a la contraportada d'*El País* sobre la visita d'un portaavions amb armes nuclears al port de València:

Hay que reconocer que la visita del *Forrestal* (no confundir con la repoblación casi del mismo nombre) fue benigna: no le estallaron las bombas nucleares y el asunto se zanjó con sólo seis heridos por cargas de la policía contra los manifestantes.⁶

La ironia i l'humor no són, però, els únics recursos utilitzats per Marqués. El costumisme, que alguns autors (Abril Vargas, 1999) fins i tot relacionen amb l'humor, és també utilitzat amb habilitat per Marqués al llarg de tota la seua trajectòria com a columnista, però sobretot en la seua última etapa a *Levante-EMV*. És un estil de columna en el qual es retraten els costums d'un temps i un espai determinats, i en aquest sentit Marqués descriu moltes estampes que formen part de la nostra quotidianitat com ara la vida universitària, els mitjans de transport, la vida en la ciutat i el dia a dia en general.

Tú tiras el vidrio en la bombona del vidrio, quitándoles los tapones de hierro o plástico de los envases. Luego tiras las botellas de plástico a otro contenedor, al que también puedes echar tetrabriks, latas y botes. Vale. ¿Dónde echas los tapones de las botellas? ¿Puedes echarlos con los botes?⁷

Moltes vegades aquestes situacions quotidianes o costumistes són descrites

per Marqués servint-se de recursos literaris, ja que en tractar-se en moltes ocasions de descripcions o narracions és molt difícil de separar d'aquesta característica, que sens dubte implica una voluntat d'estil que el sociòleg posa en tots els seus escrits.

Una de les característiques més marcadades en les columnes de Marqués dels anys vuitanta i noranta és l'ús de la narració, en definitiva, de la literatura per a moltes de les seues columnes. Es tracta d'un tipus de columna que els diaris reserven a firmes importants i que demana una gran qualitat en l'escriptura, tal com explica Morán (1988). De fet, les columnes no són l'única relació de Josep-Vicent Marqués amb la literatura. A més d'haver utilitzat els seus recursos en els diaris i revistes, l'escriptor també es va atrevir amb el món de la narrativa curta amb dos llibres, *Amors impossibles* (1983) i *El retorn del naufrag professional* (1998). Són molts els columnistes que se serveixen del relat curt per a escriure els seus articles, i alguns dels contes que presenta Marqués en els seus llibres podien –per la seua extensió, pel tractament mateix dels temes i per l'empremta ideològica que hi deixa– haver ocupat perfectament les pàgines d'algun diari.

Es coneixien des de petits. L'un era el primer de la classe i l'altre l'últim. Jugaven tots dos a hoquei. A la Facultat un apuntava l'altre i l'altre copiava per a l'un. Després vingué la guerra i aquella nit estigueren junts de guàrdia a la trinxera. Hi havia lluna i recordaren parlant en veu baixeta històries del col·legi. Després, l'un contà un acudit de marietes i l'altre en contà un altre de marietes, i així estigueren fins que els rellevaren i se'n anaren a dormir, i l'un plorava i l'altre també (Marqués, 1993).

L'estil de Marqués es, com es pot observar, un compendi de diverses característiques que fan de les seues columnes uns textos frescs i originals i amb molta vitalitat, que estableixen de seguida un vincle de proximitat amb el lector per la seua senzillesa que no li resta qualitat, com veurem més endavant amb la seua sèrie de columnes «Relaciones personales», on podrem comprovar més detingudament la seua capacitat literària.

UN COLUMNISTA COMPROMÈS

Com el mateix Marqués assenyalava en el seu llibre *Tots els colors del roig* sobre la seua ideologia, les columnes del sociòleg es van vertebrar al voltant de quatre eixos que van ocupar també el seu treball sociològic. La lluita d'esquerres, l'ecologisme, el feminisme i el nacionalisme valencià van ser l'objecte dels seus articles d'opinió, els quals va fer servir com una tribuna des d'on posar en dubte el model de societat capitalista i patriarcal i donar veu als integrants de la societat més vulnerables. En tot cas, seria necessari fer una distinció entre les columnes publicades en mitjans valencians, molt centrades en la política local, i les publicades en mitjans estatals, on la qüestió valenciana pràcticament desapareix, i on escriu bàsicament des de la seua professió com a sociòleg especialista en temes de feminisme. Així i tot, la gran majoria de les columnes de Marqués tenen sens dubte una forta empremta ideològica i mai no va perdre el seu compromís inicial amb l'ecologia, el socialisme, el feminisme i el nacionalisme valencià.

Els seus articles són una finestra des de la qual s'observa l'altra realitat valenciana,

aquella que difícilment té cabuda en els discursos oficials i els mitjans de comunicació, en una societat on l'existència depèn de la visibilitat mediàtica dels fets. Marqués era un escriptor compromès que s'involucrava en allò que considerava que valia la pena. Els seus escrits als mitjans mostren com el sociòleg va mantenir sempre viva la seua capacitat d'indignació davant allò que considerava injust. No es va deixar cap tema per tractar, estigués o no íntimament lligat a l'actualitat. ETA, la situació d'oblit de les comarques interiors valencianes, la Constitució europea, la Universitat... Tot allò que despertà l'interès de Marqués tenia cabuda a les seues columnes, sempre amb una frescor i agilitat que dotaven d'atractiu allò de què parlava.

Els seus articles són un reflex de la societat civil valenciana per on han passat pràcticament la totalitat dels «salvem» que han anat apareixent al País Valencià en els últims trenta anys. En aquest sentit, la ciutat de València ha estat present sempre als seus articles en un intent de preservar allò que entenia com l'essència d'aquesta ciutat. L'hemeroteca és testimoni de la seua ferma defensa de la Punta o el Cabanyal com a paisatges de la ciutat de València i com a propietat dels seus veïns davant els interessos urbanístics polítics i econòmics.

Hemos andado tan liados [...], yo personalmente pensando si me pongo cortinas o no en casa, que no hemos pasado por La Punta, que es ese entrañable espacio de huerta que quieren convertir en ZAL, Zona de Actividades Lagrimosas (o Ludópatas, si se admite que jugar con la vivienda de la gente modesta es una variante de ludopatía capitalista valenciana).⁸

Per a Marqués aquesta defensa del territori, del paisatge valencià, va unida directament a la seua consciència nacional valenciana. Per aquest motiu als seus articles nacionalisme i ecologisme van agafats de la mà com una manera de reivindicar la identitat i la cultura pròpies. «Cal que la consciència nacional valenciana siga la d'identificar-se amb una defensa de la seua biodiversitat i el seu paisatge, tant com de la seua llengua.»⁹

La visió de Josep-Vicent Marqués de la defensa del medi ambient passa per un respecte cap al territori i per una identificació amb ell, és a dir, un nacionalisme «verd» que implicaria un particular ecologisme cap a la terra pròpia, de conservacionisme. Per això és tan significativa i es troba tan present als seus articles la degradació del País Valencià causada per l'especulació urbanística. La sensació d'estar perdent a poc a poc les referències pròpies per la lògica dels beneficis queda reflectida en molts dels seus articles. Marqués promulgava en aquests escrits una nova consciència nacional des del respecte al territori i al paisatge, que ell considerava tan importants per a la identitat valenciana com la pròpia llengua.

Enmig de la tendència actual a la moderació dins dels límits d'allò políticament correcte, Josep-Vicent Marqués no va dubtar a eixir-se'n del discurs oficial i d'allò pretesament correcte per criticar certes actituds que considerava injustes. Marqués expressa la seua opinió amb rotunditat i sense ambigüitats, sense importar-li arribar a fer afirmacions que resulten dures dins del discurs actual.

Així, el seu nacionalisme es barreja amb altres vessants de la seua ideologia com ho són l'ecologisme però també l'esquerra. Marqués parla des d'un nacionalisme que

parteix del respecte i reconeixement dels altres. «M'agrada pensar que el meu nacionalisme és un nacionalisme concret, és a dir, una forma de reconèixer l'altre com a altre, respecte elemental, més encara que d'afirmar una identitat de grup» (Marqués, 1997).

LES COLUMNES MÉS PERSONALS DE MARQUÉS

Però serà la dècada dels vuitanta una de les seues etapes més interessants com a columnista. Des de 1984 fins a 1988, Marqués realitza una sèrie anomenada «Relaciones Personales» a la revista *El País Semanal*. En aquestes columnes, Marqués s'endinsa en el món de les relacions entre els homes i les dones, mitjançant un llenguatge elaborat, ple de matisos i recursos literaris, però sense perdre mai la seua faceta irònica i reivindicativa present a totes les seues columnes. El primer d'aquests articles, que en un principi alternaven el títol de «Relaciones Personales» amb el de «Sexo», va aparèixer el 20 de maig de 1984 amb el títol «Asunto privado, discurso público» i començava així:

Del sexo se habla mal y demasiado. Ni siquiera los más severos detractores de los placeres de la carne han dejado, abierta o crípticamente, de dedicar horas y horas, libros y libros, a hablar del sexo. Y la devastadora afición a contar quién hace qué con quién es vicio que recorre la escala social tanto como la escala ideológica. Murmura, hace hipótesis, conjetura en alta voz y calumnias la beata, pero también murmuran, alardean y ponen rótulos el *progre* y el posmoderno.¹⁰

Després de presentar els discursos que abordaven en una qüestió tan íntima i personal com el sexe, Marqués hi introduïa la necessitat d'un discurs públic sobre la qüestió sexual amb un objectiu normalitzador. Qüestions, la de la intromissió en la vida privada i la de la necessitat d'un discurs que no condemne ni sobrevalore el sexe, per a les quals aquest article publicat a mitjan anys vuitanta tindria total validesa en l'actualitat, una prova més de la novetat dels articles de Marqués en l'època.

Les columnes de «Relaciones personales» configuren un compendi del pensament feminista de Marqués. Una qüestió, la de la situació de la dona i la societat patriarcal, que fou clau en la seua trajectòria sociològica. Temes com ara la identitat masculina, l'homosexualitat, els estereotips de gènere, la prostitució i les relacions entre sexes en general constituïen el nucli d'aquests articles, que en definitiva tractaven de la qüestió de la igualtat.

No siempre los hombres han sido tan brutos o tan fuertes o tan listos como la imagen oficial que de ellos dan las sociedades patriarcales; no siempre las mujeres han sido tan débiles, dulces o indecisas como su estereotipo las considera [...]. La realidad humana ha manifestado a veces una admirable resistencia a la rígida horma que el patriarcado le ha venido imponiendo.¹¹

Una igualtat que ha estat centre de l'obra sociològica de Marqués amb obres com *No és natural (Per a una sociologia de la vida quotidiana)* (1980) o *¿Qué hace el poder en tu cama?* (1987) i que va desenvolupar en les planes d'*El País Semanal* com una manera d'arribar a la normalitat de les relacions no sols entre homes i dones sinó entre persones al cap i a la fi.

A més del seu valor per la novetat de la temàtica en aquella època, aquesta sèrie d'articles posseeix un gran valor literari i sociològic. A Marqués li agradava recordar que Manuel Vázquez Montalbán va dir, a propòsit d'aquests articles, que havia inventat un nou gènere en parlar literàriament de qüestions sentimentals i sexuals.¹² La sèrie «Relaciones personales» va permetre a l'autor comptar amb una tribuna al suplement dominical del diari *El País*, compartint pàgines amb autors com Antonio Gala, Maruja Torres o el mateix Manuel Vázquez Montalbán. Aquesta sèrie de textos ofereix també la possibilitat de llegir un Marqués molt particular, amb un estil ben elaborat i una gran força a l'hora de combinar literatura i argumentació.

Marqués desenvolupa en aquests articles un estil propi i personal que el va fer disposar d'una pàgina en un suplement de difusió estatal d'aquestes característiques. Com assegura Abril Vargas (1999), «la força de l'estil depèn també de la personalitat de qui escriu, i del vigor de les idees, de la seua claredat i profunditat». Unes característiques que trobem en el columnisme de Marqués en general, però molt especialment en les seues «Relaciones personales».

Marqués se serveix de la literatura, un gènere molt utilitzat en el columnisme, per a fer arribar el seu missatge i el seu pensament sobre allò que ell considera una «qüestió ben senzilla: ningú, home o dona, baixet o alt, barbamec o pelut, no hauria de tenir assignat un destí en raó de la seua particularitat biològica» (Marqués, 1997). Són vora tres-cents articles que configuren un gènere a part i especial dins l'obra de Marqués i on trobem relats com aquest:

Cuando se cruzaron sus miradas por tercera vez, él empezó a sentirse francamente halagado. Ella cenaba con un grupo de amigos un par de mesas más allá de la suya. Él estaba solo y como no quería saber que lo estaba se había llevado una novela policiaca al restaurante. A partir de ese momento le importó un rábano que Lew Archer encontrase o no a la supuesta hija del magnate del supuesto petróleo. Sin embargo, cuando sus ojos le miraron por quinta vez empezó a pensar que seguramente ella habría sido alumna suya. Se tuvo por ridículamente vanidoso.¹³

Marqués continua reclamant la igualtat de les persones, el dret, al cap i a la fi, a la llibertat d'ésser un mateix. Una llibertat que en el cas de les dones queda sovint restringida per la violència exercida pel homes, una qüestió amb poca visibilitat en aquella època però que Marqués ja tractava en les seues columnes com una mostra més de la dominació sobre l'home. L'opressió de les dones, les relacions de parella, la imatge dels homes a la societat seran objecte d'anàlisi i de reflexió a les seues columnes, on alternarà la literatura amb l'assaig curt sobre la situació de la dona en l'actualitat.

ENTRE LA SOCIOLOGIA I EL COLUMNISME

Les columnes i els articles d'opinió de Josep-Vicent Marqués constitueixen un bon compendi del pensament d'aquest intel·lectual valencià. Com ell mateix recull al seu llibre *Tots els colors del roig* (1997), el feminisme, l'ecologisme, el nacionalisme i el pensament d'esquerra són els eixos que

componen la seua ideologia i, al mateix temps, vertebren la seua tasca com a columnista.

Marqués va ser un dels pioners en la defensa del territori, així com un dels primers homes a posicionar-se com a feminista. Les columnes de Marqués tenen un marcat caràcter ideològic i alhora combatiu, compromès amb les llibertats i la societat a la qual Marqués se sent lligat. A través de les seues columnes, Marqués transmet la seua particular visió del món que l'envolta des d'un punt de vista humà i social. És interessant revisar ara les seues columnes escrites als vuitanta i noranta, textos la majoria dels quals són vigents avui dia.

La relació de Marqués amb el columnisme abraça un gran període de temps. Més de trenta anys d'articles i columnes que són difícilment classificables en conjunt per la seua diversitat d'estils i temes. Així, trobem els seus articles polítics, els literaris, els articles que versen sobre el paisatge valencià, els articles costumistes que prenen aspectes de la quotidianitat, els articles de la sèrie «Relaciones personales» o els de la seua última etapa al diari *Levante-EMV*. Seria necessari —és necessari— un estudi més en profunditat de l'obra periodística de Marqués per poder assenyalar els trets bàsics de cada etapa i del seu estil. Una anàlisi que ens permetria comprendre en la seua totalitat l'obra sociològica i periodística d'aquest intel·lectual valencià que es va moure entre el columnisme i la sociologia. Cal rellegir, doncs, les columnes de Marqués, que, junt amb la seua obra sociològica, suposen un testimoni d'una etapa política i social del País Valencià i configuren un valuós retrat del panorama polític i social dels últims trenta anys. □

BIBLIOGRAFIA

- ABRIL VARGAS, N. (1999): *Periodismo de opinión*, Madrid, Síntesis.
- BELTRAN, A. (2002): *Els temps moderns: societat valenciana i cultura de masses al segle XX*, València, Tàndem.
- CASTELLÓ, R. (2000): «País perplex o la "ideologia valenciana"». En J. V. Marqués: *País perplex*, València, 3 i 4.
- CHILLON, A. (1999): *Literatura y periodismo. Una tradición de relaciones promiscuas*, Pròleg de Manuel Vázquez Montalbán, Bellaterra (Barcelona), Universitat Autònoma de Barcelona.
- JOHNSON, P. (1997): «El arte de escribir columnas». *Al diablo con Picasso y otros ensayos*, Buenos Aires, Javier Vergara editor.
- MARQUÉS, J. V. (1993): «Graciosos». En *Amors imposibles*, València, 3 i 4.
- (1997): *Tots els colors del roig: quasi unes memòries ideològiques*, València, 3 i 4.
- MORÁN TORRES, E. (1988): *Géneros del Periodismo de Opinión: crítica, comentario, columna, editorial*, Pamplona, Universidad de Navarra.
- MUÑOZ D'IMBERT, S. (2003): «Introducció». En I. C. Simó: *En legítima defensa. Els millors articles de l'Avui*, Barcelona, Columna.
- SÒRIA, E. (2001): «Incitacions d'un dia», *Abalorio*, 29-30, pp. 139-145.

1. Conversa mantinguda amb Marqués el 9 de gener de 2004.

2. Pròleg de Joan Fuster a Tomás Escuder, *Paratges del País Valencià*, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1980. Citat en Martí Domínguez, *Jocs Florals a Canavilles*, Universitat de València, València, 2005.

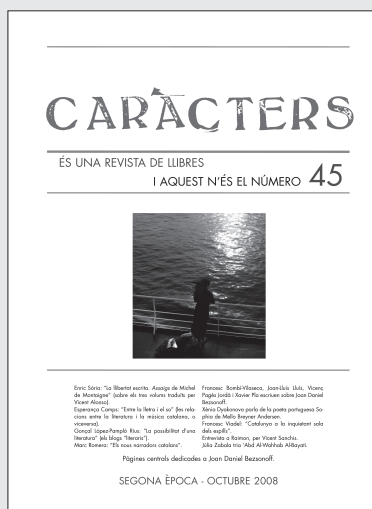
3. Josep-Vicent Marqués, «La pareja obligatoria», *València Semanal*, 11-18 novembre de 1979.

4. Josep-Vicent Marqués, «Tríptico sobre el amor propio I 2», *El País Semanal*, 10 d'abril de 1988.
5. *Id.*
6. Josep-Vicent Marqués, «Valencia», *El País*, 2 de febrer de 1990.
7. Josep-Vicent Marqués, «¿Sabéis algo de Josep Gregori? Y otras preguntas», *Levante-EMV*, 27 d'abril de 1997.
8. Josep-Vicent Marqués, «Lo ZAL, ese lodazal», *Levante-EMV*, 18 de febrer de 2002.
9. Josep-Vicent Marqués, «Palmera», *Levante-EMV*, 12 de maig de 1999.
10. Josep-Vicent Marqués, «Asunto privado, discurso público», *El País Semanal*, 20 de maig de 1984.
11. Josep-Vicent Marqués, «Varones anónimos», *El País Semanal*, 6 de març de 1988.
12. Conversa mantinguda amb Marqués el 9 de gener de 2004.
13. Josep-Vicent Marqués, «Amores posibles», *El País Semanal*, 4 de gener de 1987.

CARÀCTERS

REVISTA DE LLIBRES

Núm. 45 Octubre 2008

Enric Sòria: «La llibertat escrita. *Assaigs* de Michel de Montaigne» (sobre els tres volums traduïts per Vicent Alonso)

Esperança Camps: «Entre la lletra i el so»
(les relacions entre la literatura i la música catalana, o viceversa)

Gonçal López-Pampló Rius: «La possibilitat d'una literatura»
(els blogs «literaris»)

Marc Romera: «Els nous narradors catalans».

Francesc Bombí-Vilaseca, Joan-Lluís Lluís, Vicenç Pagès Jordà
i Xavier Pla escriuen sobre Joan Daniel Bezsonoff

Xènia Dyakonova parla de la poeta portuguesa
Sophia de Mello Breyner Andersen

Francesc Viadel: «Catalunya a la inquietant sala dels espills»

Entrevista a Raimon, per Vicent Sanchis

Júlia Zabala tria 'Abd Al-Wahhab Al-bayati

Pàgines centrals dedicades a Joan Daniel Bezsonoff

Publicació Trimestral:
Gener · Abril · Juny · Octubre

Publicacions de la Universitat de València

Arts Gràfiques 13 - 46010 València Tel.: 963 864 115 Fax: 963 864 067 E-mail: caracters@uv.es